

CYFARFOD	Pwyllgor Craffu Gwasanaethau
DYDDIAD	26 Mai 2016
TEITL	Ymchwiliad Addysg Gymraeg
PWRPAS	Darparu adroddiad cynnydd ar y gweithrediadau
AWDUR	Y Cynghorydd Gareth Thomas Y Pennaeth Addysg

CEFNDIR

Sefydlwyd yr Ymchwiliad Craffu Addysg Gymraeg gan y Pwyllgor Craffu Gwasanaethau er mwyn asesu:

- sut y gweithredir Polisi Iaith yr Awdurdod ar lawr gwlad mewn ysgolion unigol,
- y graddau y mae'r ddarpariaeth yn gymorth i hybu'r defnydd cymdeithasol o'r Gymraeg gan blant a phobl ifanc.

Lluniwyd argymhellion ar gyfer gwella cysondeb ac ansawdd y ddarpariaeth addysg Gymraeg o fewn y dalgylchoedd yn awr ac i'r dyfodol.

Yn dilyn derbyn yr adroddiad a'r argymhellion gan y Pwyllgor Craffu, trefnodd yr Adran Addysg i arbenigwr annibynnol gynnal astudiaeth i fynd ynglŷn â'r ail argymhelliad yn bennaf, ond bod y dasg o ddiffinio natur ieithyddol ysgolion uwchradd y sir yn ymgorffori hefyd elfen o'r argymhelliad cyntaf, sef beth yn union a olygir wrth addysgu a dysgu dwyieithog lle bo hynny ar waith - byddai canfyddiadau yr astudiaeth yma yn allweddol i weithredu nifer sylweddol o'r argymhellion eraill.

Trefnwyd y gwaith hwn ar gyfer diwedd tymor yr Hydref 2015, ond oherwydd amgylchiadau, nid oedd yn bosib i'r gwaith hwn ddigwydd o fewn yr amserlen wreiddiol. Mae trefniadau yn yr arfaeth i gwblhau'r gwaith hwn yn ystod tymor yr Hydref 2016.

Amlinellir isod y gwaith sydd eisoes wedi digwydd mewn ymateb i'r argymhellion, ynghyd â rhaglen waith ar gyfer 2016-17. Dylid nodi y bydd y materion isod a weithredwyd arnynt eisoes, yn parhau i fod yn weithredol yn 2016-17.

GWEITHREDIAD A CHYNNYDD HYD YMA

Mae'r Adran Addysg wedi cynnal hyfforddiant ar gyfer cymorthyddion a staff atodol i hyrwyddo a deall gofynion y Siarter Iaith. Trwy gyfrwng y Siarter Iaith sicrhewr fod pob haen o gymuned yr ysgol h.y. disgyblion, rhieni, llywodraethwyr, yn atebol/weithredol wrth hyrwyddo agwedd iach/cynyddu defnydd cymdeithasol o'r Gymraeg.

Cynhwysir y disgyblion yn y trafodaethau am y Siarter Iaith ac arferion iaith a sicrhewr bod cyfleoedd i ddisgyblion a rhieni ddeall a thrafod manteision dwyieithrwydd, amlieithrwydd gan arddel y Gymraeg. Mae llais y plentyn yn gryf yn y broses o hyrwyddo'r defnydd cymdeithasol o'r Gymraeg e.e. aelodau'r Cyngor Ysgol, yn gweithredu ar syniadau i ddylanwadu ar y gymuned ehangach i ddefnyddio'r Gymraeg.

Anelir at newid agweddau / cynnal agweddau iach tuag at yr iaith gyda phob ysgol yn gyfrifol am gyflwyno pamffled a chyflwyniad sy'n trosglwyddo'r neges pa mor werthfawr ydy siarad Cymraeg a'r fantais sydd yna o fod yn ddwyieithog. Mae pob ysgol wedi derbyn pamffled, cyflwyniad ac

arweiniad ar sut i annerch rhieni ar fanteision addysgol, economaidd, diwylliannol sydd yna o fod yn hyfedr ddwyieithog.

Mae Cymunedau Dysgu Proffesiynol Siarter Iaith wedi'u ffurfio er mwyn cyd-weithio ar brosiectau i godi ymwybyddiaeth a hyrwyddo'r Gymraeg yn ddalgylchol.

Cynhelir gweithgareddau sy'n rhoi ffocws ar godi proffil a gwerth y Gymraeg mewn ysgolion.

Mae hyfforddiant trylwyr wedi'i roi i'r Cyd-gysylltwyr Iaith Cynradd fel eu bod yn unigolion cymwys i gynnig arweiniad a chefnogaeth i'r ysgolion yn eu dalgylchoedd. O dan eu gofal, mae'r gwaith o fonitro'r Siarter yn cael ei weithredu.

Mae elfen gryf o hyfforddi yn dod yn sgil yr ymweliadau achredu a chyfle euraid i rannu gwybodaeth ac arferion da rhwng ysgolion a'i gilydd. Cwblheir adroddiad ar gyrhaeddiad a datblygiad pob ysgol yn erbyn gofynion y gwobrau arian ac aur yn flynyddol.

Ynghyd â CiO mae cyd-weithio clos rhwng partneriaethau fel yr Urdd, Cwmni Da ac S4C wedi'i sefydlu gyda'r bwriad o gryfhau'r gefnogaeth i'r ysgolion wrth ymgynraedd at y nod o gynyddu'r defnydd cymdeithasol o'r Gymraeg.

Mae'r Canolfannau Iaith yn parhau i darparu cyrsiau dwys yn y Gymraeg i fewnfudwyr er mwyn eu galluogi i ymdoddi i'r gymdeithas ddwyieithog a chyfranogi'n llawn o brofiadau addysg ddwyieithog. Mae'r ddarpariaeth hon yn greiddiol i gynorthwyo ysgolion cynradd ac uwchradd i weithredu'r Polisi Iaith cyfredol. Mae'r Adran Addysg yn monitro'r defnydd o'r Canolfannau Iaith gan sicrhau fod yr ysgolion yn gwneud defnydd llawn ohonynt.

Datblygiad eithaf diweddar yw penodi Athrawes Ôl Ofal Canolfannau Iaith Cynradd Gwynedd sy'n gyfrifol am addysgu'r Gymraeg i grwpiau o hwyrddyfodiad gan ymwneud yn benodol â sicrhau gweithrediad y cynllun ôl-ofal i ddisgyblion sydd wedi mynychu'r Canolfannau Iaith. Mae hyn yn sicrhau dilyniant priodol i ddisgyblion wedi iddynt ddychwelyd i'r ysgolion ac hefyd yn sicrhau atebolrwydd pob ysgol dros weithredu'r pecynnau ol-ofal.

Mae'r Awdurdod Addysg yn gweithredu Polisi Iaith dwyieithog yn yr ysgolion, a'i nod yw datblygu gallu'r unigolyn i gyfathrebu yn y Gymraeg a'r Saesneg. Rhoddir pwyslais, hefyd, ar sicrhau dilyniant ieithyddol o'r naill gyfnod allweddol i'r llall. Mae swydd y Cyd-gysylltydd Iaith Dalgylchol yn greiddiol i hyn. Mae'r Cyd-gysylltwyr Iaith yn cael eu rhyddhau am 10 diwrnod y flwyddyn i gefnogi ysgolion y dalgylch i weithredu'r Polisi Iaith. Drwy hyn mae trefn gadarn yn ei le o ran cydlynu'r dilyniant ieithyddol o'r cynradd i'r uwchradd yn y dalgylch.